

Verlag Leerbijeenkomst over Marke Mallem

12 November 2014, in Het Muldershuis in Eibergen

Aanwezig:

- Peter Hoes: Beleidsadviseur Waterschap Rijn & IJssel
- Alfred te Pas: Manager waterbeleid & strategie Waterschap Rijn & IJssel
- Toin Lambrechts: Beleidsadviseur integraal waterbeheer Waterschap Reest en Wieden
- Romeo Neuteboom Spijker: Beleidsadviseur Waterschap Vallei en Veluwe
- Carina Otte: Beleidsmedewerker watersysteem en keringen Waterschap Vallei en Veluwe
- Marion Rensink: Planvormer landelijk gebied Waterschap de Dommel
- Nynke Heeg: Planvormer landelijk gebied Waterschap de Dommel
- Louisa Remesal: Adviseur watersysteem Waterschap Rijn & IJssel
- Renee van Assema: Stadsecoloog gemeente Amersfoort
- Winny Scheeringa: Beleidsmedewerker gemeente Berkelland
- Ruud Pleune: Projectleider Natuur Landschap en Landbouw, Natuur en Milieu Overijssel
- Kim van der Klis: Boswachter Renkums Beekdal, Staatsbosbeheer
- Maaike van Deelen: Boswachter, Staatsbosbeheer
- Margriet Heyden: Bewonersinitiatief Stichting Elisabeth Groen
- Wim Verbiesen: Coördinator dorpsraad Gemeente Rijnwaarden
- Tonni Wormgoor: Voorzitter Stichting Marke Mallem
- Robert Jan Fontein: Bestuurskundig onderzoeker Alterra en betrokken bij evaluatie initiatief Marke Mallem
- Rosalie van Dam: Bestuurskundig onderzoeker bij Alterra
- Irini Salverda: Bestuurskundig onderzoeker bij Alterra en Projectleider van het Leernetwerk Samenspel burgerinitiatieven en Overheden in het groene domein

Inhoud verslag

1. Introductie bijeenkomst en leernetwerk
2. Interviewgesprek over 'Marke Mallem: een bijzonder initiatief'
3. Reactie op de ochtend (interview en rondleiding)
4. Discussietafels aan de hand van 3 thema's
 - discussietafel over het proces van co-creatie
 - discussietafel over verankering in de eigen organisatie
 - discussietafel over 'knippen en plakken'
5. Mogelijkheden voor vervolg

1. Introductie bijeenkomst en leernetwerk

Deze leerbijeenkomst over Marke Mallem organiseert Alterra in samenwerking met Waterschap Rijn & IJssel en Stichting Marke Mallem, omdat het een inspirerend voorbeeld is van een zoektocht naar een nieuw samenspel tussen het waterschap en een burgerinitiatief. Deze leerbijeenkomst vindt plaats in het kader van het leernetwerk 'Samenspel tussen burgerinitiatieven en overheden in het groene domein' dat Alterra momenteel trekt. Het leernetwerk is bedoeld voor ambtenaren van verschillende overheidslagen en daarmee heel divers: verschillende onderwerpen en dilemma's komen aan bod. Naast een gezamenlijke hoofdlijn waar alle deelnemers van het leernetwerk elkaar kunnen ontmoeten, zijn dit najaar drie deeltrajecten uitgezet:

- Deze leerbijeenkomst over Marke Mallem in samenwerking met Waterschap Rijn & IJssel en Stichting Marke Mallem.
- Een intervisiebijeenkomst voor provincie-medewerkers over mogelijke provinciale aanpakken (vond plaats op 30 oktober, in samenwerking met provincie Zuid-Holland en Noord-Brabant).
- Een bijeenkomst over de rol van gemeenten bij groene burgerinitiatieven (op 2 december in samenwerking met de gemeente Apeldoorn).

Het leernetwerk wordt gefinancierd door het ministerie van Economische Zaken, die dit jaar de nieuwe Natuurvisie heeft uitgebracht, waarin het ministerie op zoek is naar haar rol om de zelforganiserende samenleving meer ruimte te geven en zij pakken die nu op door andere overheden te helpen met behulp van kennisdeling en kennisontwikkeling over die nieuwe rol van overheden bij burgerinitiatieven. Van elke deelbijeenkomst wordt een brochure gemaakt om de leerpunten te delen. Begin volgend jaar vindt weer een plenaire bijeenkomst plaats waarin de deelbijeenkomsten worden teruggekoppeld en waarin de nieuwe leerthema's en bijeenkomsten zullen kiezen die we samen met deelnemers verder kunnen oppakken.

2. Interviewgesprek over 'Marke Mallem: een bijzonder initiatief'

Irini Salverda (Alterra) heeft een interviewgesprek met Alfred te Pas (waterschap Rijn & IJssel) Tonni Wormgoor (Stichting Marke Mallem) en Robert Jan Fontein (onderzoeker Alterra). Hieronder een korte weergave. Voor meer informatie verwijzen we naar de bijgevoegde powerpoint en naar het rapport dat binnenkort verschijnt naar aanleiding van de procesevaluatie van Marke Mallem door Alterra.

Interviewgesprek met Alfred te Pas, Tonni Wormgoor en Robert Jan Fontein

Wat houdt het initiatief Marke Mallem in? En wat is de aanleiding en achterliggende visie van het experiment Marke Mallem geweest?

Vraag aan Alfred: Wat was achterliggende gedachte achter de pilot? Waarom hiermee experimenteren?

Experiment van zelfbestuur. De naam Marke geeft al aan dat we wilden toewerken naar gronden die in gezamenlijk bezit en beheer van de lokale bevolking zijn. Laten we proberen om de meest verregaande vorm van participatie vorm te geven. Lukt dat, wat kunnen we daarvan leren? En willen we dat op andere plekken ook? Of anders in minder vergaande vormen?

Langs gronden langs de Berkel bij Eibergen die onlangs waren ingericht door het waterschap wilden we

de kans geven aan de Eibergse bevolking om zelf verdere invulling en meer kwaliteit te geven aan het gebied dicht bij hun leefgebied. Dat weten burgers veel beter dan waterschap. Ons Bestuur wilde ook verbinding versterken tussen het waterbeheer en wat burgers zelf willen. Daarom was het mogelijk om het idee ook echt om te zetten in een pilot.

Vraag aan Alfred: Waarom specifiek in dit gebied?

Basisinrichting net achter de rug, dichtbij stedelijke kern en redelijk grote omvang (40 ha).

Vraag aan Alfred: Hoe is de verantwoordelijkheidsverdeling geregeld?

Gronden zijn overgedragen in erfpacht aan de Stichting. Wij hebben niks meer over het beheer van de gronden te zeggen, die is overgedragen aan de Marke. Wij hebben nog wel een advies rol in het bestuur van de Marke. En de publiekrechtelijke verantwoordelijkheid voor een goed waterbeheer.

Vraag aan Alfred: Randvoorwaarden vanuit het waterschap?

Nee, er hoefde niks, geen verborgen agenda, alles bespreekbaar, wij bieden ondersteuning aan. Kosten die waterschap bespaart gaan een op een over naar de Marke. Dus: Geen financiële drempel voor de Marke en geen risico voor ons.

Kun je het proces beschrijven?

Zaadje geplant. Gebruik gemaakt van ons eigen lokale netwerk. Basisidee voorgelegd. Drie bewoners hebben dat opgepakt. Wij ondersteunden dat. Er was een bescheiden startbudget voor aanloopkosten van de organisatie beschikbaar om de drempel te verlagen.

Vraag aan Tonni: Waarom ingegaan op de uitnodiging van waterschap? Hoe opgepakt?

Nieuwsgierig door uitnodiging van de dijkgraaf. Goed open gesprek, duidelijk dat alles open was, geen kaders en voorwaarden en toen zijn we ervoor gegaan. We hadden ook de tijd (ik ben bv. gepensioneerd) en interesse en professionele achtergrond die we konden gebruiken.

Tonni licht sheet met processtappen toe (zie bijgevoegde powerpoint). Belangrijk is dat we de tijd hebben genomen. Aftasten van de ruimte en mogelijkheden.

Toen werd een Charette georganiseerd door Grontmij (gefinancierd door waterschap) over mogelijke inrichting, beheer en organisatievorm. Met allerlei groepen (35 mensen) die iets met de Berkel in Eibergen hebben, gekoppeld aan deskundigen. Toen is het voor ons pas echt gaan leven. En heel veel ideeën en wensen ontstaan. Veel interesse heeft ons gesterkt om door te gaan.

Toen stichting opgericht, om slagkracht te houden. Met de door onszelf geformuleerde opgave om veel contact te onderhouden met de bevolking. Eeuwigdurende erfpacht zonder dat er een vergoeding tegenover stond.

Eerst hebben we proefgedraaid met het zelf beheren van de gronden en dan dienden we facturen in bij het waterschap. Nu is een beheerplan vastgesteld en voeren we het beheer zelfstandig met behulp van een jaarlijks bedrag dat we ontvangen.

Natuurdoelen hebben we een op een overgenomen van het waterschap omdat die passen bij onze doelstelling. Maar hoe we die doelen bereiken is aan ons.

Wat is de meerwaarde / spin-off van het experiment en van het initiatief?

Alfred: Kennis opdoen met dit soort interactie tussen overheid en burgers. Welke rollen mogelijk? Verder kan de Marke met het beheer veel beter aansluiten bij wat mensen lokaal willen. Verder is de Marke nu breder bezig dan alleen het beheer van het gebied. Vanuit de nieuwe positie in de lokale gemeenschap zijn ook allerlei andere zaken aangezwengeld. Zoals een veilige voetgangersverbinding vanuit de kern naar het gebied langs de Berkel (de nieuwe onderdoorgang voor voetgangers onder de brug in het kader

van het project Beleeft de Berkel van de gemeente). Die is dus bedacht tijdens de Charette en die wil de gemeente nu uitvoeren.

Tonni: We zijn nu inderdaad zichtbaar als gebiedspartij en worden voor allerlei gebiedsprocessen gevraagd om mee te denken. We werken nu samen met boeren op sommige terreinen. We hebben voor allerlei kleine percelen doelen en aanpakken uitgewerkt.

Robert Jan: Inderdaad een goede leerschool voor het waterschap en zelfbestuur is in de vorm van de stichting goed gelukt. Daarnaast is er fijnmaziger beheer van gronden door de stichting en maar maatschappelijke betrokkenheid bij het beheer van gebied, maar dat moet nog verder groeien. Je ziet dat de stichting steeds meer samenwerkt met andere partijen in het gebied, zoals de agrarische natuurvereniging, sportvissersvereniging en het Assink college. Er is ook meer begrip vanuit de lokale samenleving voor het werk van het waterschap in het algemeen, omdat mensen via de stichting nu beter begrijpen wat het beheer eigenlijk inhoudt.

Wat zijn volgens jou succesfactoren geweest?

Tonni: waterschap heeft ons de vrije hand gegeven. Niet aan de hand geleid. Maar er was wel een hele grote betrokkenheid van de adviseurs van het waterschap bij wat wij aan het doen waren. De begeleiding, zeker op het technische vlak, is goed en ook noodzakelijk gebleken.

Alfred: aan de voorkant niet allerlei voorwaarden neergelegd. Van het begin af aan wel bestuurlijke wil en commitment om er iets van te maken. Niet van zoek het nu zelf maar uit. Continuïteit in het proces en in de hoofdlijn van het initiatief, vaste gesprekspartners, en niet dat afhankelijk van wie je net hebt dat er een ander geluid of opstelling is.

Robert Jan: Inderdaad het bestuurlijke commitment, maar ook de beleidsmatige verankering in de Watervisie. Er waren verder sterke en bevlogen trekkers vanuit waterschap én de stichting. Ook het open co-creatie proces was een belangrijke succesfactor, maar ook duidelijkheid over de ruimte die er was en afspraken over verantwoordelijkheidsverdeling zijn vastgelegd zoals de erfpachtovereenkomst. Er is tijd genomen om elkaar te leren kennen en om proef te draaien. Zo is een vertrouwensrelatie opgebouwd. Er was verder ook geen wrijving over de doelen en de stichting had een constructieve opstelling.

Wat zijn aandachtspunten?

Tonni: Nu wij zelf het beheer kunnen, is het prima dat het waterschap 1 keer per jaar een schouw zou komen doen. Maar dat moet dan ook wel aan de achterkant van het waterschap goed geregeld zijn. Dat de afdeling beheer dan ook een flexibele opstelling heeft. Nu is dat wel zo, maar in de aanloop naar de onderhouds- en beheersovereenkomst was dat lastig.

Een ander aandachtspunt is dat we pas laat een bewonersavond hebben georganiseerd (mensen huis aan huis uitgenodigd). We hadden de indruk dat door alle perspublicatie onze activiteiten bekend zouden zijn en ook ondersteund werden, maar dat bleek niet perse zo te zijn. Achteraf gezien hadden we dat eerder moeten doen. Zijn we nu alsnog op aan het inzetten door wegen te vinden om de burgers betrokken te houden. We zijn op zoek naar incidentele en/of structurele mogelijkheden hiervoor.

Alfred: Interne continuïteit en eensgezindheid qua houding en opstelling is dus belangrijk maar ook soms lastig om te realiseren. Moeten we op blijven letten. Bijvoorbeeld het maaien met klepels. Dat is niet wettelijk verboden, maar die machine gebruiken wij zelf niet vanwege een richtlijn die wij als waterschap onszelf eerder hadden opgelegd. Als de Marke dat wel doet, moeten mensen van ons daar niet over vallen. Dat interne proces van willen en kunnen loslaten is heel belangrijk en ook goed om samen te leren. Heeft ook tijd nodig.

Tonni reageert hierop door te zeggen dat de stichting op dat moment heeft beoordeeld dat het klepelen daar wel kon. Wellicht dat de stichting op nu en op andere plekken anders zou kiezen. We moeten niet vergeten dat wij in eerste instantie weinig kennis hadden van natuurbeheer. Dat hebben wij allemaal moeten leren en ervaren. Dat vonden we ook leuk en belangrijk. Het is dan ook van belang dat het waterschap ons daar ruimte en gelegenheid voor geeft.

Robert Jan: de stichting zou kunnen werken aan meer draagvlak voor en betrokkenheid vanuit het gebied. Dit is belangrijk voor het draagvlak en continuïteit van het initiatief. Nu drijft het initiatief grotendeels op het bestuur van de stichting (5 bestuursleden ondersteund door 2 adviseurs vanuit het waterschap en 2 vanuit de gemeente Berkelland). Daarnaast kan het waterschap opletten voor verschil van benadering binnen afdelingen van het waterschap. Dus commitment vanuit de hele organisatie.

Waarom is dit een bijzonder traject?

Robert Jan: Het is een uniek traject in de zin dat het burgerinitiatief niet is begonnen bij de burgers maar dat het een uitnodiging is geweest van het waterschap. De burgers die het hebben opgepakt zijn op een gegeven moment zo enthousiast geworden dat ze het initiatief hebben overgenomen. Het is in feite top down geïnitieerde burgerkracht. Dat verklaart voor een deel ook dat de stichting nu nog moet werken aan het versterken van het draagvlak en betrokkenheid vanuit de lokale gemeenschap. Aangezien het initiatief hier niet begonnen is. En dat is bij andere burgerinitiatieven juist andersom, dan broedt het al een tijdje in een gebied en wordt vervolgens de stap naar buiten toe genomen. Wat de rol van het waterschap betreft die is ontwikkeld van initiatiefnemer, via samenwerkingspartner naar adviseur op enige afstand. Dus een beweging van Burgerparticipatie via Co-creatie naar Overheidsparticipatie.

Een vraag uit de zaal: hoe houden jullie bewoners betrokken?

Tonni: we betrekken bewoners dus steeds meer, we hebben geen vast groep vrijwilligers, wel doe dagen en informatieavonden. Onlangs met de vissers gewerkt aan visplaatsen. We hebben geen leden of donateurs. Wel een website. Gaan we nog wel verder aan werken, aan onze contacten met de bewoners. Afgelopen oktober hadden we een bewonersavond waar 80 mensen op af kwamen, dus het leeft wel. En als er ergens iets gemaaid moet worden ofzo, dan is er altijd wel iemand die dat wil doen. En nu we het beheer in de vingers hebben, kunnen we onze aandacht ook meer verleggen en gaan we ook meer dingen doen door en voor de gemeenschap. We trekken het nu dus breder.

Rondleiding langs een aantal gronden die in beheer zijn van de stichting Marke Mallem

3. Reactie op de ochtend (interview en rondleiding)

Deelnemers reageren enthousiast op wat in de ochtend is verteld over Marke Mallem, zowel tijdens het interviewgesprek als tijdens de rondleiding.

Bij een aantal deelnemers leeft de vraag over continuïteit:

- Hoe borg je continuïteit van het initiatief en voortgang van de Stichting Marke Mallem?
Het is inderdaad zo dat niet voor iedereen direct een vervanger is. Van de andere kant is het wel zo dat we te maken hebben met nieuwe aanmeldingen voor het bestuur. We zoeken daarbij wel naar mensen die aanvullend zijn. Het heeft nog geen moeite gekost om mensen te vinden.
- Bepaalt de Stichting wie er bij mag?
Ja, de stichting bepaalt zelf wie lid kan worden. Er zijn geen verkiezingen
- Wat betreft die continuïteit is er in feite weinig verschil tussen een overheidsorganisatie en het initiatief. Ook bij de overheid kunnen mensen weggaan en ligt een project een tijd stil. Het is een schijnwerkelijkheid dat vanuit de overheid de continuïteit altijd geborgd zou zijn en vanuit een burgerinitiatief niet. Vaak zijn burgers zo betrokken bij het initiatief dat het daardoor vaak ook hele duurzame initiatieven zijn.
- Toch wordt opgemerkt dat de continuïteit bij vrijwilligers lastiger te waarborgen is dan bij betaalde krachten.
- Wat gebeurt er als het initiatief naar 5 jaar 'inkakt'?
Als de Stichting Marke Mallem niet meer in staat is om het beheer uit te voeren, dan gaat de verantwoordelijkheid weer naar het waterschap. Als de 'buzz' eruit gaat, dan valt het waterschap weer terug op de situatie zoals die eerder was.
- Als je iets wilt overdragen aan bewoners dan wil je als overheid ook wel zeker zijn dat er na vijf jaar nog steeds de drive is?
Waarom moet je dat willen als overheid? Je kan het niet borgen. Je moet vertrouwen daarin hebben. Het haalt alleen de energie eruit als je daarop focust.
- Continuïteit is belangrijk punt in het denken over burgerinitiatieven
- Vrijwilligers zijn vaak ook professionals die vaak meer lokale kennis hebben dan ambtenaren.
- Belangrijk is ook de schaal en omvang van het burgerinitiatief. Maak het niet te groot. Dat brengt risico's met zich mee.
- Er lijkt meer vertrouwen in een burgerinitiatief te zijn als het een rechtsvorm heeft? Maar soms kan een rechtsvorm ook 'leeg' zijn. Het gaat er om hoe een groep samenwerkt. Een rechtsvorm kan richting een overheid wel helpen.
- Zowel het informele proces als formele organisatie is van waarde omdat je daardoor meer slagkracht hebt.
- Continuïteit moet niet de zorg van de overheid zijn, maar van de burgers. Burgers moeten niks, maar willen iets.

4. Discussietafels aan de hand van 3 thema's

Discussietafel over het proces van co-creatie

Een belangrijke succesfactor van Marke Mallem is het co-creatie proces tussen het waterschap en de stichting. Vragen aan deze tafel waren: Wat is co-creatie eigenlijk? Wanneer en waarom kies je voor co-creatie met een burgerinitiatief?

Bij co-creatie is er sprake van een gelijkwaardige samenwerkingsrelatie. Uitgangspunt bij de samenwerking tussen het waterschap Rijn en IJssel en stichting Marke Mallem was dat de stichting niks moest van het waterschap. Er lagen geen doelen of agenda vanuit het waterschap aan de samenwerking ten grondslag. De stichting kreeg de ruimte om zelf te onderzoeken hoe ze het wilden invullen. En het waterschap ondersteunde hen daarbij. Belangrijke eerste fase was dat de Stichting kon proefdraaien en dat er op die manier werd gebouwd aan kennismaking, vertrouwen en ook aan zelfvertrouwen van de stichting. Opgemerkt werd dat naast ruimte geven het ook belangrijk was dat het waterschap helderheid gaf over het eigen handelen en dat het duidelijk was de verantwoordelijkheid voor waterveiligheid enzo

bij het waterschap zou blijven. Dat werd door deelnemers beaamd, dat het heel belangrijk is om als overheid heel duidelijk te zijn over de werkelijke ruimte die er is. Op die manier wordt bijgedragen aan goed verwachtingenmanagement.

Een vraag die werd gesteld ging over wie de beslissingen nam in het samenwerkingsproces van Marke Mallem. Dat was de stichting zelf. Het waterschap ondersteunde en adviseerde daarin en had daarbij geen verwachtingen. Opmerking vanuit de groep was dat de samenwerking in feite dan meer kenmerken van overheidsparticipatie had dan co-creatie, aangezien het waterschap zich meer ondersteunend heeft opgesteld dan dat er gelijkwaardige samenwerking was. Deelnemers aan de discussie brengen het voorbeeld in van het initiatief Elisabeth Groen in Amersfoort, waarbij bewoners en gemeenteambtenaren gelijkwaardig zitting hebben in een kerngroep en samen beslissingen nemen. Deze gelijkwaardigheid was mogelijk omdat er vanuit Het Nieuwe Samenwerken van de gemeente een belangrijke nieuwe richting en stuwende kracht aan de houding en opstelling van ambtenaren wordt meegegeven.

Opgemerkt werd dat Marke Mallem een beheeropgave is. De vraag wordt gesteld of een dergelijke samenwerking ook mogelijk is bij een ontwikkel- en inrichtingsopgave. Dat vinden veel deelnemers een interessante vraag. Iemand geeft aan dat er in een dergelijke context waarschijnlijk andere kaders en eisen gelden, bijv. als gevolg van de doelstellingen, procedures of het tijdspad die dan bij een waterschap of gemeente gelden. Is het dan nog steeds mogelijk om gelijkwaardig samen te werken? Ook nu wordt Elisabeth Groen als voorbeeld genoemd. Hier is immers wel sprake van een ontwerpogave, waarbij het gelukt is om die in co-creatie te realiseren. Dat was mogelijk omdat er vanuit het gemeentebestuur een duidelijke opgave lag om samen met het bewonersinitiatief tot een plan te komen en er een deadline op korte termijn was waar samen naartoe gewerkt kon worden.

Aangegeven wordt dat het interessant is om bij samenwerking met burgerinitiatieven de fase van inrichting en beheer meer in elkaar te schuiven (te integreren), zodat vanaf het begin burgers zowel betrokken zijn bij inrichting en beheer. Het is dan makkelijker om animo voor beheer te behouden omdat burgers zelf invloed hebben gehad op de inrichting. En ook om (on)mogelijkheden voor het beheer direct bij de inrichtingsvraag te stellen. Opgemerkt wordt dat hoe wordt samengewerkt met burgers heel erg afhangt van de drive van de burgerinitiatieven zelf. Sommige initiatieven willen helemaal niet betrokken zijn bij de inrichting. Of andersom, sommige initiatieven willen alleen invloed hebben op het initiëren en bedenken van een plan en willen dat het waterschap of gemeente het dan vervolgens uitvoert. Hoe je samenwerkt is dus heel erg afhankelijk van de wensen, doelen en capaciteiten van de bewonersinitiatieven. En daarnaast is het afhankelijk van hoe belangrijk een bepaalde ontwikkeling in een bepaald gebied is in het licht van de beleidsdoelstellingen van een waterschap of gemeente. En hoe veel ruimte er dus is om zelf ruimte te bieden.

Aan het waterschap Rijn & IJssel werd nog gevraagd of zij op andere plekken nog een keer hetzelfde proces zouden aangaan. En of zij dan misschien al eerder in de ontwikkelfase de samenwerking met een burgerinitiatief zouden aangaan? Reactie was: ja zeker, alleen is deze invulling geen blauwdruk want elke situatie is weer anders. Er komen nu ook vragen vanuit ander dorpen. Het waterschap zal dan samen met de bewoners bekijken wat kansrijk is. Dat hangt dan af van de wensen en capaciteiten vanuit de lokale gemeenschap, maar ook van de eigen doelstellingen en fase van waaruit het waterschap kan handelen. Dan zou er wellicht een situatie kunnen ontstaan waarin er ruimte is om samen met zo'n dorp te zoeken naar gezamenlijke doelen en om in interactie met elkaar de aanpak te kiezen, zonder dat zaken van te voren al worden opgelegd of vastgesteld.

Discussietafel over verankering in de eigen organisatie

Een belangrijke succesfactor van Marke Mallem is dat het Waterschap Rijn & IJssel de eigen organisatie heeft weten mee te krijgen in het experiment. Vragen aan deze discussie tafel waren: Waarom is interne verankering belangrijk? Wat houdt dat in? Hoe doe je dat? En welke houding en competenties heb je als ambtenaar nodig om goed met een burgerinitiatief te kunnen samenwerken?

Waarom is interne verankering belangrijk?

Het meekrijgen van de eigen organisatie bij een experiment of initiatief is cruciaal om een initiatief verder te brengen. Als dat niet lukt is het bedoemd om te mislukken.

Hoe doe je dat?

Van belang is om beslissers en sleutelfiguren mee te krijgen. Dit zijn vaak bestuurders. Je moet er voor zorgen dat bestuurder het initiatief adopteert en 'peetvader' wordt van het initiatief. Daar moet je soms energie in steken. Het helpt vaak om het 'middelmanagement' over te slaan omdat zij vaak intern met de organisatie bezig zijn.

Wat ook helpt is het zoeken van enkele enthousiaste collega's die je vervolgens mee probeert te krijgen. Daarbij is het een vuistregel dat je 1 collega nodig hebt om een initiatief te blokkeren en 5 enthousiaste collega's om het verder te brengen.

Het helpt ook om niet direct de juridische afdeling mee te nemen.

Van belang is om het initiatief in het begin klein te houden.

Het bestuur of enkele collega's meenemen naar het gebied.

Welke houding en competenties vraagt dat?

Het omgaan met burgerinitiatieven vraagt een hele nieuwe houding en competenties van medewerkers.

- Lef
- Flexibel
- Klantgericht
- Transparant
- Faciliteren
- Niet in structuren denken
- Dienstbaar

Ambtenaren moeten steeds meer netwerker worden. Dat is ook wel lastig, omdat je dan als ambtenaar minder zichtbaar bent in je output. Daar worden ambtenaren toch op afgerekend.

Tenslotte moeten ambtenaren in processen denken en niet in projecten.

Discussietafel over 'knippen en plakken'

Aan deze tafel ging het om vragen als: 'kan een experiment als Marke Mallem ook op andere plekken? Zo ja, onder welke omstandigheden? En zo nee, waarom niet? Kunnen initiatieven überhaupt gekopieerd worden, is dat wenselijk?' Er kwamen in eerste instantie gemengde reacties: Sommigen reageerden dat het heel goed is om niet steeds opnieuw het wiel opnieuw uit te vinden en anderen benadrukten dat elk initiatief juist eigen moet blijven, dat is nl. de kracht. Na wat doorpraten bleek dat het misschien niet zozeer om 'knippen en plakken' gaat maar om '**Leren en Inspireren**'. Vrijwel iedereen gaf aan dat voorbeelden belangrijk zijn, dat die kunnen dienen als inspiratie en dat daarvan geleerd kan worden. Ook werd door velen benadrukt dat het belangrijk is om in gesprek te blijven, dat samenwerking met initiatieven juist in gesprekken wordt vormgegeven. Elke situatie is anders en er is niet één stappenplan, maar er moet per situatie gekeken worden. Alle aanwezigen en bijbehorende organisaties geven aan dat ze bezig zijn met de vraag hoe om te gaan met burgerinitiatieven en dat dat een proces is dat in ontwikkeling is c.q. nog ontwikkeling behoeft. Daarnaast geeft bijvoorbeeld een aanwezige van Waterschap V&W aan dat ze een nota hebben opgesteld hoe ze dingen in grote lijnen aanpakken in de organisatie omtrent burgerinitiatieven, bedoeld als hulp voor medewerkers en ook om willekeur ('het maakt heel erg uit wie je hebt binnen de organisatie') tegen te gaan. Tevens zegt het document 'wij staan open voor burgerinitiatieven'. Anderen merken op dat er wel een gevaar schuilt in 'dingen net als vroeger aanpakken' waarmee bedoeld lijkt te worden dat je als organisatie één c.q. een van voren 'vastgestelde' manier hebt om dingen aan te pakken. Een ander voorbeeld van bezig zijn met 'hoe om te gaan met burgerinitiatieven', zijn de leerwerkteams van SBB. Daarin worden ervaringen uitgewisseld, maar ook succes- en faalfactoren bepaald die dan ook vertaald worden in een document voor de gehele organisatie. Een aantal andere zaken die werden gezegd was dat allerlei ideeën over burgerinitiatieven en de ontwikkeling van specifieke burgerinitiatieven moeilijker zijn binnen de organisatie dan de ideeënuitswisseling met burgerinitiatieven zelf. Ook werd opgemerkt dat niet alleen organisaties moeten veranderen, maar ook burgers zelf moeten nog omschakelen. Loslaten vanuit organisaties is nog erg moeilijk en een aanwezige had daarbij ook een mooie leus: **Loslaten = Anders vasthouden.**

5. Mogelijkheden voor vervolg

Aan het eind van de bijeenkomst is nog aan de orde gekomen dat dit leernetwerk volgend jaar wordt vervolgd. En dat als mensen /organisaties een casus, een situatie, een leervraag of wat dan ook aan de orde willen stellen, dat ze van harte zijn uitgenodigd om contact met Alterra op te nemen (irini.salverda@wur.nl) en dat we dan wellicht samen een volgende bijeenkomst kunnen organiseren. Een van de deelnemers merkte op dat een praktijkvoorbeeld dat wellicht niet zo succesvol is verlopen als Marke Mallem juist ook erg leerzaam is om in te brengen. Ook praktijken die nog in het begin staan (en nog niet op het punt zijn dat er op terug gekeken kan worden, zoals bij Marke Mallem), zijn ook interessant om in te brengen. Input en inspiratie door anderen is juist dan fijn omdat je dan nog midden in het keuzeproces zit. Deelnemers en of externe experts zouden ook hands-on reflectie of advies kunnen geven.

Tijdens de leerbijeenkomst is een aantal ideeën en suggesties voor thema's en cases zowel plenair als informeel genoemd. Ook via de mail is een aantal ideeën voorgesteld. We benadrukken dat mensen ons nog steeds met ideeën en voorstellen kunnen benaderen. We zullen dan bekijken hoe deze zich verhouden tot de inventarisatie van de leervragen die we dit jaar gedaan hebben. En we zullen zoeken naar hoe ideeën wellicht gecombineerd kunnen worden. Alvast dank voor jullie input!